

עובדות ועובדים יקרים,

בחנוכה מספרים על נס פך השמן, אך אם עוצרים לרגע וחושבים, היום הראשון כלל לא היה נס. היה פך שמן שהיה אמור להספיק ליום אחד, והוא הספיק לעוד שבעה ימים. אם כך, מדוע אנו חוגגים שמונה ימים ולא שבעה?

אולי משום שבאותו רגע עמד משהו בבית המקדש שאמר, בקול רציונלי וציני, **לא כדאי להדליק. חבל לבזבז. זה לא יחזיק יותר מיום אחד.** ומה יקרה מחר?

ולעומתו היו מי שאמרו, **מדליקים. עכשיו.** עושים את הדבר הנכון גם אם לא ברור איך זה ייגמר. מתוך אמונה שיש ערך למעשה עצמו ולא רק לתוצאה הבטוחה. והנס האמיתי התחיל דווקא שם. לא בשמן, אלא בהחלטה. באמונה, בחיוביות, ובבחירה שלא לתת לספק, לסקפטיות ולציניות לנהל את הרגע.

לכן חוגגים שמונה ימים. כי גם היום הראשון היה נס. נס של רוח ועשייה. בדיוק כמו בחינוך!

לפעמים שני סיפורים היסטוריים מצליחים לחדד יותר מכל הרצאה תיאורטית, חזון, זהות ומנהיגות. דוד בן גוריון משאיר לנו שני סיפורים כאלה, שכל אחד מהם מלמד שיעור עמוק, וכשמעמידים אותם זה לצד זה, הם הופכים למצפן אמיתי לעשייה החינוכית. שתי תמונות מנהיגות של בן גוריון: כמה עולה חלום ומהו עם אחד.

1: בן גוריון וספיר – העימות על עלות פרויקט לאומי

בשנות המדינה הראשונות הוצג בפני הממשלה, פרויקט לאומי עצום ויקר, המוביל הארצי. העלות הייתה כמעט בלתי נתפסת באותם ימים. פנחס ספיר, שהיה אז השר האחראי על התקציבים, התנגד בחריפות. המדינה הייתה ענייה, המשאבים מוגבלים, והסיכון הכלכלי היה עצום.

ספיר אמר בישיבה, בקול ברור: "אין לנו את הכסף לזה. זה יכניס את המדינה לחוב שלא נעמוד בו. אסור לעשות את זה". בן גוריון הקשיב, ואז השיב בשקט: "פנחס, אם נחכה שיהיה לנו כסף, לא יהיה לנו כלום". ספיר לא ויתר, והמשיך להתעקש: "אדוני ראש הממשלה, האחריות מחייבת אותנו לעצור. זה גדול עלינו. העלות מסוכנת מדי".

והתשובה של בן גוריון הייתה אחד מהמשפטים החזקים שנאמרו בישראל הצעירה:

"פנחס, תפקידך לשמור על הקופה. תפקידי לשמור על החלום".

באותו רגע הונחה אבן דרך בחזונה של המדינה. מנהיג אחד שמגן על התקציב, מנהיג אחר שמגן על העתיד. שניהם הכרחיים, אבל רק הכרעה אמיצה מאפשרת להיסטוריה להתקדם.

2: בן גוריון ודאלס – מהו עם אחד

בשנת 1954 יצא בן גוריון לארצות הברית, במטרה לחזק את הקשרים עם הממשל האמריקאי ולהשיג תמיכה לישראל הצעירה. בפגישה עם מזכיר המדינה האמריקאי, ג'ון פוסטר דאלס, נתקל בן גוריון בשאלה קשה, שנאמרה בטון מתנשא:

"אמור לי, ראש ממשלה, את מי בעצם אתם מייצגים? האם את יהודי פולין וכורדיסטן, רומניה ותימן, עיראק ומרוקו, ברית המועצות וברזיל, הם אותו עם? אחרי אלפיים שנות גלות, אפשר בכלל לדבר על עם אחד, תרבות אחת, מסורת אחת?"

בן גוריון לא הרים קול, הוא הציג לו משל פשוט אך מכונן:

"ראה, אדוני, לפני 200 שנים הפליגה הספינה מייפלאוור מאנגליה עם המתיישבים הראשונים של אמריקה. צא לרחובות ושאל עשרה ילדים אמריקאים כמה שאלות פשוטות: מה היה שמו של קברניט הספינה, כמה זמן נמשך המסע, מה אכלו הנוסעים וכיצד התנהגו הם. סביר מאוד שלא תהיה לך תשובה אחת מדויקת".

ואז הוסיף: "עכשיו ראה... לפני יותר מ-3,000 שנים יצאו היהודים ממצרים. בכל מקום בעולם תמצא עשרה ילדים יהודים, מכל מוצא, מכל עדה, מכל קהילה ותשאל אותם את אותן שאלות:

מי הוביל את היציאה, כמה זמן נמשך המסע, מה אכלו בדרך ומה קרה לים. תקבל את אותן תשובות בדיוק. כשהיו בידך התשובות, תיזכר בשאלה ששאלת אותי".

ברגע אחד, בן גוריון **הסביר מהי זהות**. לא גנטיקה, לא שפה, לא מוצא, אלא **סיפור אחד, זיכרון אחד, מסורת אחת שמחברת את כולנו**.

שני הסיפורים האלה, כל אחד מכיוון אחר, מציירים מנהיגות שמחזיקה שתי אמיתות בו זמנית:

האחת, חלום גדול שראוי לשלם עבורו מחיר ולעיתים להעז מעבר ליכולת, כי בלעדיו לא קם דבר. השנייה, זהות עמוקה ששורדת אלפי שנים ומחברת אנשים שונים לסיפור משותף אחד.

וזה בדיוק תפקידנו בחינוך:

לשמור על החלום, לשמור על הזהות, ולדעת בכל רגע מהו המחיר ומהי המשמעות.

בתפילה ועשייה למען חזרתו של החטוף רן גואילי למנוחת עולמים, החלמתם של פצועי צה"ל בגוף ובנפש ושהשקט ישרור באזורנו. מי ייתן וחנוכה, חג האור, ירבה את האור, כי מעט מן האור דוחה הרבה מן החושך.

בברכת חנוכה שמח,

רז פרזיליך
מנכ"ל רשת אורט